DIENST VAN DE ADJUNCT
VAN DE GOUVERNEUR

ACTIVITEITENVERSLAG VAN DE DIENST VAN DE ADJUNCT VAN DE GOUVERNEUR VAN DE PROVINCIE VLAAMS-BRABANT

DIENST VAN DE ADJUNCT
VAN DE GOUVERNEUR

INHOUDSTAFEL

03

01 **Voorwoord** 04

02 **Opdracht** 07

03 **Statistieken** 08
- Specifiek administratief toezicht 08
- Klachtenbehandeling 09

04 **Over de toepassing van de taalwetgeving en betalingsvorderingen** 17

05 **Over de toepassing van de taalwetgeving en publicaties** 21

06 **Over de toepassing van de taalwetgeving en diverse aspecten van de bestuurlijke activiteit** 27

07 **Over de toepassing van de taalwetgeving en taalkennis van het overheidspersoneel** 33

ACTIVITEITENVERSLAG VAN DE DIENST VAN DE ADJUNCT VAN DE GOUVERNEUR VAN DE PROVINCIE VLAAMS-BRABANT

01. VOORWOORD

Een activiteitenverslag over het toezicht op de taalwetten opstellen, is steeds een uitdaging! Er zullen zich immers altijd kritische stemmen verheffen die de activiteiten van de adjunct van de gouverneur hekelen, aangezien de taalwetten en hun toepassing een zeer controversieel en gevoelig onderwerp zijn in dit land.

De bevoegdheid van de adjunct van de gouverneur, waarnaar soms wel eens wordt verwezen als zijnde een 'blauwhelm'-opdracht, kan bijwijlen een netelige taak lijken. De wetenschap dat ze bijdraagt tot het behoud van de taalvrede blijft uiteindelijk de motor om deze job zo goed mogelijk te doen, niet alleen rekening houdend met het recht maar ook met de omstandigheden en het institutionele klimaat. Een vluchtige blik op het persoverzicht leert al vlug dat de interesse voor de taalwetgeving geenszins tanend is.

Ondanks het feit dat de wet geen enkele verplichting aan de adjunct van de gouverneur oplegt om een activiteitenverslag op te stellen, wordt er nu opnieuw een verslag uitgegeven om aan de vraag van de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden tegemoet te komen. Aan minister Marino Keulen werd immers een vraag in het Vlaams Parlement gesteld over het feit dat er sinds 2003 geen activiteitenverslagen meer ter beschikking werden gesteld. De minister is van oordeel dat de activiteitenverslagen een interessant werkinstrument uitmaken zowel wat betreft de beleidsvoorbereiding als de evaluatie ervan.

De vorige activiteitenverslagen werden door mijn voorganger, Guy Desolre, opgesteld. Hij heeft indertijd zelf het initiatief genomen om jaarlijks verslag te doen van de activiteiten van de dienst. Voor de laatste twee jaren van zijn ambtstermijn is echter geen verslag meer verschenen, zodat het laatste activiteitenverslag dateert van januari 2004. Dit verslag betreft de periode van 1 januari 2003 - 31 december 2003. Concreet betekent dit dat er geen verslagen bestaan voor de periode van 1 januari 2004 - 30 september 2005. Het huidige verslag dekt de periode van 1 oktober 2005 tot en met 31 december 2007, d.w.z. vanaf het ogenblik van mijn benoeming.

Na een korte toelichting van de missie van de dienst, wordt een algemeen overzicht gegeven van het totale activiteitenpakket. Vervolgens is het verslag per thema gestructureerd. Zo wordt er even stilgestaan bij de toepassing van de taalwetgeving en de mogelijke hindernissen waarmee diensten kunnen worden geconfronteerd bij het opstellen en toesturen van betalingsvorderingen, het verspreiden van publicaties allerhande of bij diverse andere aspecten die verbonden zijn aan de uitoefening van de bestuurlijke activiteit. Het laatste thema betreft de voorschriften inzake de taalkennisvereisten die gesteld worden aan het personeel van de lokale besturen, een thema dat nog steeds brandend actueel is.

Meer dan een eenvoudige weerspiegeling van de dagelijkse activiteiten van de dienst van de adjunct van de gouverneur, beoogt dit verslag de lezer nuttige informatie en richtlijnen aan te reiken i.v.m. de toepassing van de taalwetgeving in de 6 faciliteitengemeenten van Vlaams-Brabant. Het is geen exhaustieve lijst van alle mogelijke problemen en vragen die rond de toepassing van de taalwetten kunnen rijzen. De hier verschafte inlichtingen en aanwijzingen vinden voornamelijk hun bron in de concrete gevallen die door de dienst werden behandeld. Uit respect voor de betrokken partijen in de verschillende dossiers zult u in dit verslag geen naam vinden, noch van particulieren (dit spreekt voor zich, gezien de bepalingen van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer), noch van gemeenten. Die keuze voor anonimiteit stemt bovendien overeen met de manier waarop ik tot nu toe mijn taak heb vervuld: zo doeltreffend maar zo discreet mogelijk want gepalaver en grote woorden maken nu eenmaal geen deel uit van mijn takenpakket!

In afwachting van het volgende verslag dat de periode 1 januari 2008-31 december 2009 zal dekken, wens ik u alvast veel leesgenot.

Valérie Flohimont

02. OPDRACHT

Artikel 65*bis* van het koninklijk besluit van 18 juli 1966 dat de wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken coördineert (SWT), bepaalt de bevoegdheden van de adjunct van de gouverneur van de provincie Vlaams-Brabant. Dit artikel werd door de bijzondere wet van 16 juli 1993 ingevoegd.

De adjunct van de gouverneur waakt over de naleving van de taalwetgeving in bestuurszaken en in het onderwijs in de randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel en Wezembeek-Oppem. Een eerste aspect van zijn takenpakket is dus een controleopdracht: de adjunct van de gouverneur oefent immers het specifiek administratief toezicht uit ten aanzien van de gemeentelijke overheden in die gemeenten. Daartoe legt de taalwetgeving aan de burgemeesters van deze gemeenten op om binnen acht dagen afschriften te sturen van de besluiten der gemeenteoverheden die rechtsreeks of onrechtstreeks de toepassing van de taalwetgeving betreffen. De adjunct van de gouverneur kan beslissingen die niet in overeenstemming zijn met de taalwetgeving schorsen. Hierdoor kan de beslissing in kwestie gedurende 40 dagen geen uitvoering krijgen.

Ditzelfde wetsartikel biedt verder ook de wettelijke basis voor het tweede luik van zijn opdracht. De wet belast de adjunct van de gouverneur met het onderzoek van klachten tegen de niet-naleving van de taalwetgeving in bestuurszaken die door een natuurlijke of rechtspersoon bij hem worden ingediend en die lokaliseerbaar zijn in een der randgemeenten. Hierbij kan, indien nodig, een bemiddelingsopdracht worden opgestart ten einde de standpunten van klager en betrokken overheid met elkaar te verzoenen.

Een laatste aspect wordt niet expliciet door de wet geregeld, maar is eigenlijk inherent verbonden aan de opdracht. De dienst van de adjunct van de gouverneur wordt regelmatig gecontacteerd door allerhande instellingen en overheidsdiensten voor advies. Veelal ligt een tweevoudige bekommernis aan de basis van een dergelijke vraag: enerzijds moeten de overheidsdiensten de taalwetgeving, die van openbare orde is, eerbiedigen. Anderzijds trachten zij meer en meer tegemoet te komen aan de verwachtingen van de burgers zodat een grotere toegankelijkheid (transparantie) en klantvriendelijkheid belangrijke doelstellingen zijn. Deze laatste criteria worden in toenemende mate gehanteerd als maatstaf voor de efficiëntie van de diensten. De overheid evolueert aldus naar een open overheid die met de burgers communiceert of hun informatie verstrekt. Hierbij wordt uiteraard gebruik gemaakt van de hedendaagse communicatietechnieken. De praktische toepassing van deze nieuwe technieken kan - geconfronteerd met de voorschriften van de taalwetgeving - leiden tot diverse vraagstellingen over de toepassing van die wetgeving.

Specifiek administratief toezicht

Zoals kan worden afgelezen van de onderstaande grafiek beslaat het specifiek administratief toezicht ruim 94 % van de dossiers. In deze dossiers is vooral de toepassing van de taalkennisvoorwaarden voor het personeel van de plaatselijke overheden een probleem dat regelmatig terugkeert. Een meerderheid van de beslissingen die ter controle aan de adjunct van de gouverneur worden overgemaakt, betreft de aanstelling van het onderwijzend personeel in de gemeentelijke basisscholen.

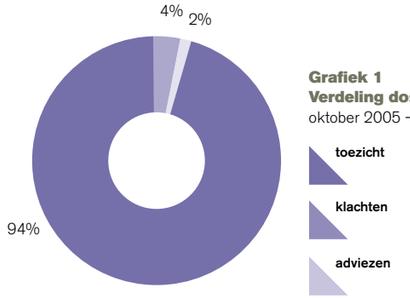

Grafiek 1
Verdeling dossiers volgens aard
oktober 2005 - december 2007

Zo'n 2 % van de voorgelegde raadsbeslissingen geeft aanleiding tot een schorsingsbeslissing.

Gedurende de overzichtsperiode waarover het huidige verslag rapporteert, zag de adjunct van de gouverneur zich genoodzaakt om beduidend meer in te grijpen bij de uitoefening van het administratief toezicht in dit domein. Een significante stijging van het aantal schorsingsdossiers kan worden vastgesteld. Deze stijging is zeker opmerkelijk in vergelijking met de voorgaande jaren; zo is het aantal schorsingsdossiers in een tijdspanne die nauwelijks een vijfde van de vorige periodes uitmaakt, verviervoudigd. Al deze schorsingsbeslissingen hadden betrekking op aanstellingen in de Franstalige gemeentelijke basisscholen gevestigd in de randgemeenten. Op deze materie wordt dieper ingegaan in het hoofdstuk over de taalkennis van het overheidspersoneel.

Op basis van deze cijfers kan er dus een positieve balans worden gemaakt. Toch is enige nuancering hier aangewezen.

Haast alle beslissingen waarvan de adjunct van de gouverneur in kennis werd gesteld, zijn immers benoemings- of aanstellingsbeslissingen van onderwijzend personeel. De meldingsplicht opgelegd door artikel 65*bis* van het koninklijk besluit van 18 juli 1966 verwijst echter niet specifiek naar benoemingsbesluiten van onderwijzend of administratief personeel en moet derhalve veel ruimer geïnterpreteerd worden.

Bovendien kan worden vastgesteld dat niet alle plaatselijke overheden de meldingsplicht volledig in overeenstemming met de wettelijke voorschriften van artikel 65*bis* naleven. Sommige besturen beperken zich tot het doorsturen van een lijst met de geplande agendapunten. Een (eventueel) aanvaardbare procedure bestaat erin dat een lijst met een beknopte omschrijving van de behandelde dossiers en de genomen beslissingen wordt overgemaakt, naar analogie met de procedure

inzake het bestuurlijk toezicht uitgeoefend door de provinciegouverneur zoals vastgelegd in artikel 252 van het gemeentedecreet. Dit stemt al veel meer overeen met de voorschriften van de taalwetgeving dan het eenvoudig doorsturen van de geplande agendapunten omdat op basis van een dergelijke lijst eventueel bepaalde stukken kunnen worden opgevraagd.

Verder moet er jammer genoeg worden vastgesteld dat enkel de helft van de betrokken gemeentebesturen consequent een dergelijke lijst van elke gemeenteraadszitting doorstuurt. Bij andere gemeenten gebeurt dit eerder sporadisch of heel onregelmatig. Zo kwamen we tot de vaststelling dat voor het jaar 2007, vertrekkend van de veronderstelling dat er op jaarbasis in totaal enkel de 10 verplichte gemeenteraadszittingen plaatsvonden, d.w.z. zonder rekening te houden met de mogelijkheid dat extra vergaderingen werden voorzien, amper 65 % van alle geplande vergaderingen aan de adjunct van de gouverneur werden gemeld.

Klachtenbehandeling

Zo'n 4 % van de dossiers werd geopend naar aanleiding van een klacht ingediend door een particulier.

Een eerste vaststelling hierbij is dat deze klachten afkomstig zijn van zowel Nederlandstalige als Franstalige burgers die menen dat de taalwetgeving door een bepaalde overheidsdienst of instelling niet correct werd toegepast. De wet maakt trouwens geen enkel voorbehoud inzake de hoedanigheid van de klager: zowel particulieren als rechtspersonen kunnen een klacht indienen. Een klacht kan dus worden ingediend door een burger, een bedrijf,… De enige voorwaarde die expliciet gesteld wordt betreft de lokaliseerbaarheid van de aangehaalde feiten die uiteraard op een randgemeente betrekking moeten hebben. Met de taalwetgeving beoogde de wetgever een bescherming inzake taalrechten te bieden aan de verschillende gemeenschappen die deel uitmaken van de Belgische samenleving. In de praktijk blijkt duidelijk dat de burger ongeacht iedere verbondenheid met een bepaalde taalgemeenschap zich tot de dienst van de adjunct van de gouverneur wendt.

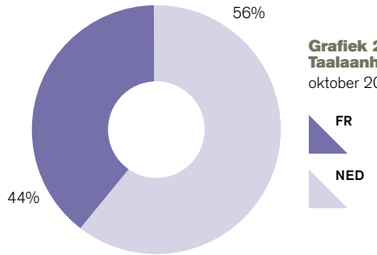

Grafiek 2
Taalaanhorigheid klagers
oktober 2005-december 2007

Grafiek 2 geeft de eerder evenwichtige verdeling tussen het aantal Nederlandstalige en Franstalige klagers weer. Zo werden 44 % van de klachtendossiers ingediend door een Franstalige klager, terwijl er iets meer klachten, namelijk 56 %, werden ingediend door een Nederlandstalige klager.

Wanneer de taalaanhorigheid van de klagers in een ruimer tijdsoverzicht wordt geplaatst, d.w.z. vanaf het ontstaan van de dienst, komen we tot dezelfde evenwichtige verdeling die schommelt rond de 40-60% (zie grafiek 3). Enkel de periode 1997-1999, de periode waarin de omzendbrieven van de Vlaamse Regering werden uitgevaardigd, geeft een afwijkend beeld met een veel hoger aantal klachten ingediend door Franstalige klagers.

Grafiek 4 schetst vervolgens een beeld van de aard van de diensten waartegen een klacht werd ingediend. De taalwetgeving heeft immers geen beperking aangebracht aan de bevoegdheid van de adjunct van de gouverneur in functie van de categorie waarin de betrokken overheidsinstelling kan worden ondergebracht wat betreft het ontvankelijkheidsaspect van een klacht. Een klacht kan dus ook gericht zijn tegen diensten die geen deel uitmaken van de gemeentelijke overheden. Het toepassingsgebied van de SWT is immers zeer ruim. De wetgever van de jaren 60 heeft de overheidsinstellingen op een heel nieuwe wijze gestructureerd en ingedeeld naargelang hun actieterrein. De doorslaggevende factor hierbij is het begrip 'werkkring'. Aan de hand van dit nieuwe begrip krijgt elke dienst een bepaalde kwalificatie waaraan telkens andere taalvoorschriften zijn verbonden. Hierbij speelt ook het taalstatuut van het gebied waar de dienst gevestigd is een belangrijke rol.

Grafiek 4
Betrokken overheden
oktober 2005 - december 2007

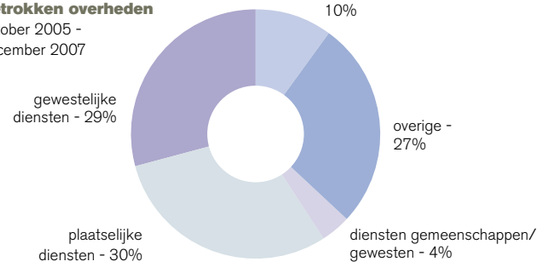

De basisindeling gaat uit van plaatselijke diensten, gewestelijke diensten en diensten waarvan de

Grafiek 3
Taalaanhorigheid
oktober 2005 - december 2007

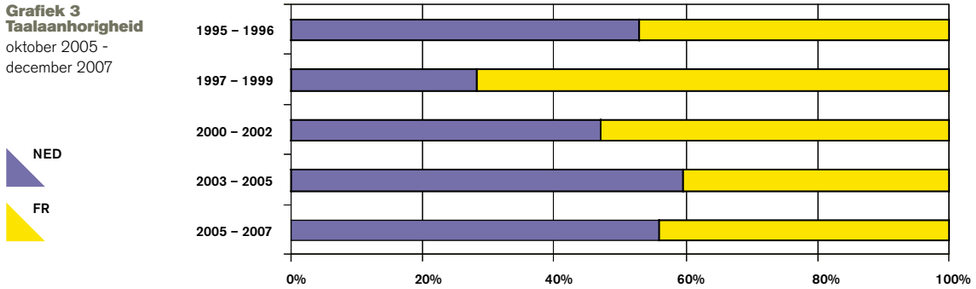

werkkring het ganse land bestrijkt (o.a. centrale diensten en uitvoeringsdiensten). Volgens de Vaste Commissie voor Taaltoezicht is het de werkelijke activiteit en niet de theoretische werkingssfeer die doorslaggevend is voor de bepaling van het ambtsgebied, dit is de specifieke term voor de werkkring van een gewestelijke dienst (VCT, advies nr. 1115, 12 oktober 1965; VCT, advies nr. 635, 6 mei 1965). Deze werkelijke activiteit kan worden vastgesteld op basis van de materiële organisatie van de werkingssfeer (VCT, advies nr. 1115). Dit moet eventueel geval per geval worden beoordeeld. Zo kan een postkantoor een plaatselijke dienst zijn wanneer het één enkele gemeente bedient of een gewestelijke dienst wanneer het meer dan één gemeente bedient (VCT, advies nr. 635).

Op het ogenblik dat de wet van 2 augustus 1963 werd goedgekeurd, was er uiteraard nog geen sprake van de huidige staatsstructuur. Pas vanaf de staatshervormingen van de jaren 70 werden naast de nationaal bevoegde (federale) diensten ook diensten van de gewesten en gemeenschappen opgericht. De benaming van vooral de gewestelijke instellingen, d.w.z. de diensten die afhankelijk zijn van de gewestoverheden, kan voor enige verwarring zorgen wanneer op deze diensten de verschillende categorieën overheidsdiensten zoals gedefinieerd in de SWT moeten worden toegepast. In een advies van 24 juni 1976 overweegt de Commissie dat 'de gewestelijke bevoegde besturen klaarblijkelijk zelf zullen bestaan uit centrale, gewestelijke en plaatselijke diensten conform de definitie der artikelen 9 en 32 der SWT, alsook uit uitvoeringsdiensten waarvan de werkkring het hele gewest zal bestrijken'. De Commissie stelt vervolgens vast dat deze diensten niet beantwoorden aan het begrip uitvoeringsdiensten zoals gedefinieerd in de artikelen 44 tot 46 van de SWT, terwijl het begrip gewestelijke dienst zoals gedefinieerd in de SWT de 'centrale diensten' van de 'gewestelijke ministeries' niet dekt. Volgens de Commissie vertonen deze diensten eigen karakteristieken waardoor zij onderscheiden worden van de centrale diensten waarin de SWT voorzien. Een eigen taalregeling voor die diensten leek dus aangewezen volgens de Commissie, terwijl de 'buitendiensten' en de uitvoeringsdiensten waarvan de werkkring beperkt blijkt tot een deel van het grondgebied der gewesten wel onder het begrip 'gewestelijke diensten' in de betekenis van de SWT vallen. De regeling van het taalgebruik voor de diensten van de gemeenschappen en gewesten werd nadien uitgewerkt in de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen, die regelmatig verwijst naar de begrippen en bepalingen van de SWT.

We kunnen aan de hand van onderstaande grafiek 4 vaststellen dat een kleine 4 % van de behandelde klachtendossiers gericht zijn tegen een overheidsdienst die afhankelijk is van de gemeenschaps- of gewestoverheden. Er worden ook betrekkelijk weinig klachtendossiers ingediend tegen centrale diensten, namelijk 10%. Wat de overige dossiers betreft, stellen we vast dat een ongeveer gelijkwaardig aandeel ervan gericht is tegen plaatselijke (30%) en gewestelijke diensten (29%). Het

is opvallend dat een nagenoeg even groot aantal dossiers (27 %) gericht is tegen diensten of instellingen die *a priori* geen overheidsdiensten zijn. Het betreft hier meestal diensten of instellingen aan wie een taak van openbaar belang werd toevertrouwd, privaatrechtelijke firma's die met de overheid een overeenkomst hebben afgesloten of particulieren waarop de overheid een beroep deed in hun hoedanigheid van 'expert'.

Grafiek 5
Ontvankelijkheid van de klachten
oktober 2005 - december 2007

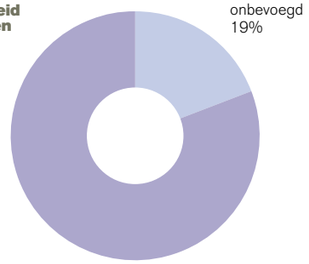

Wanneer we de klachtendossiers analyseren rekening houdend met het ontvankelijkheidcriterium, stellen we vast dat er in de beschouwde periode beduidend meer klachten werden ingediend waarvoor de adjunct van de gouverneur zich onbevoegd verklaarde. De redenen hiervoor berusten ofwel op het criterium van de lokaliseerbaarheid, ofwel betreffen ze de aangehaalde materie. Verschillende klachten betreffen immers wel het taalgebruik van overheidsdiensten maar gaan over een materie waarvoor een andere taalregeling bestaat. Voor deze periode zag de adjunct van de gouverneur zich genoodzaakt om zich onbevoegd te verklaren in 19 % van de dossiers, een scherp contrast met de voorgaande jaren, toen de adjunct van de gouverneur zich nauwelijks voor 1 % van de klachten onbevoegd verklaarde. Uiteraard werden deze klachten aan de bevoegde toezichthoudende instanties overgemaakt.

De belangrijkste conclusie die uit deze cijfers kan worden getrokken, is dat de exacte bevoegdheden van het ambt van de adjunct van de gouverneur nog steeds niet goed gekend zijn door een groot deel van de burgers. Eenzelfde vaststelling kan ook worden gemaakt wat betreft zijn rechtspositie of de situering van de dienst in het overheidslandschap. Verder blijkt ook uit bepaalde reacties dat sommige klagende partijen niet steeds de onafhankelijke werking van de dienst, die geen provinciale afdeling is, correct lijken in te schatten. De adjunct van de gouverneur acht het dan ook aangewezen om de burgers die op zoek zijn naar een antwoord in het kluwen van de taalwetgeving dienaangaande meer informatie te verstrekken.

De keuze voor een website die de opdrachten, dienstverlening en praktische werking van de dienst toelicht, lag voor de hand. Hierbij is het de bedoeling in te spelen op de mogelijkheid die het internet biedt om de drempelvrees in verband met contacten met de overheid te overwinnen. Daarenboven kan de site van de adjunct van de gouverneur toelichting geven bij verschillende aspecten van de taalproblematiek in de faciliteitengemeenten. Dit initiatief strookt met de doelstellingen inzake een betere dienstverlening

aan de burger zoals deze geformuleerd worden in het Handvest van de Gebruiker van de openbare diensten van 4 december 1992. 'Doorzichtigheid' is een van de drie kernideeën die erin naar voren worden geschoven. Wat dit aspect betreft, wordt een groot belang gehecht aan de informatieverstrekking naar de burger toe. Deze principes worden eveneens hernomen in het Charter voor een klantvriendelijke overheid. De site van de adjunct van de gouverneur is sinds einde februari 2009 online en kan worden geraadpleegd via www.adjunctvandegouverneur.be.

Uiteraard kan enkel voor zaken waarvoor de adjunct van de gouverneur zich bevoegd verklaart het onderzoek worden opgestart en afgerond. In 61 % van die gevallen leidde dit tot de conclusie dat de aangehaalde feiten wel degelijk gegrond zijn en er effectief sprake is van een inbreuk tegen de taalwetgeving. In 39 % van die dossiers kon geen schending van de taalwetgeving worden vastgesteld maar handelde de betrokken dienst in overeenstemming met de voorschriften.

Hierbij moet worden opgemerkt dat niet voor alle klachten die aan de adjunct van de gouverneur werden voorgelegd effectief een eindconclusie over de eventuele gegrondheid van de aangehaalde feiten kon worden opgesteld. Immers, een kleine 12 % van de ingediende dossiers diende zonder gevolg te worden geklasseerd omdat de klagende partijen afhaakten, niet meer reageerden op pogingen tot contact of nalieten essentiële informatie te verschaffen.

Samengevat, als wij het totaal aantal dossiers bekijken, is de indeling als volgt

Grafiek 6 – Eindconclusie
oktober 2005 - december 2007

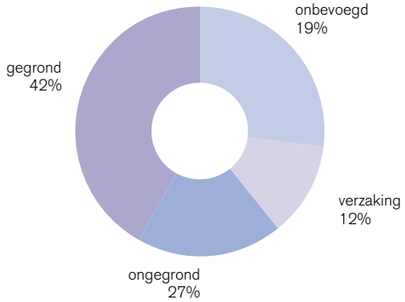

Ten slotte blijven we even stilstaan bij de vraag naar de herkomst van de klachten. De dienst van de adjunct van de gouverneur werd opgericht om te waken over de toepassing van de taalwetgeving in de zes randgemeenten die een speciaal taalstatuut kregen. De adjunct van de gouverneur is eigenlijk het aanspreekpunt voor de Franstalige inwoners van de randgemeenten die menen dat zij gehinderd worden in hun recht op faciliteiten dat specifiek voor hen werd voorzien of voor de Nederlandstalige inwoners die vrezen dat de grondwettelijke voorrang van de taal van het gebied waartoe deze gemeenten behoren in het gedrang komt. Uit de statistieken blijkt dat amper 60 %, iets meer dan de helft dus, van de klachtendossiers wordt ingediend door inwoners van een randgemeente.

Grafiek 7 – Herkomst van de klachten
oktober 2005 - december 2007

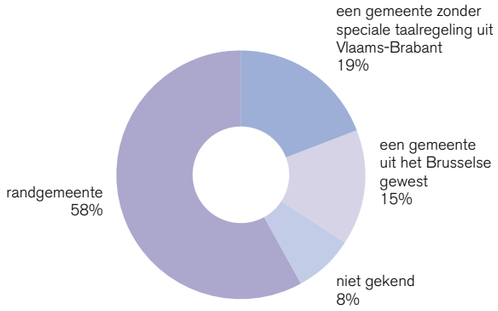

In vergelijking met de vorige jaren, waar 89 % van de klachten ingediend werd door inwoners uit een randgemeente, is dit resultaat toch wel opmerkelijk. De overige klachten worden ingediend door inwoners uit een gemeente zonder speciale taalregeling, meestal gelegen in de provincie Vlaams-Brabant en door inwoners van een gemeente behorend tot het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad. Wellicht is dit ook een van de redenen waarom het percentage klachtendossiers waarvoor de adjunct van de gouverneur zich onbevoegd verklaarde zoveel hoger lag dan de voorbije jaren. Dat van sommige klagers de woonplaats niet gekend is, valt te wijten aan het feit dat een toenemend aantal dossiers via elektronische weg wordt ingediend waardoor de dienst enkel over een e-mailadres beschikt.

04. OVER DE TOEPASSING VAN DE TAALWETGEVING EN BETALINGSVORDERINGEN

De dienst behandelde meerdere dossiers die onder de noemer 'betalingsvorderingen' kunnen worden ondergebracht. Zoals blijkt uit volgende selectie, werden er zowel adviezen verleend als klachten verwerkt.

Zo werd op 2 december 2005 per brief een klacht aanhangig gemaakt door een gemeenteraadslid uit een randgemeente dat zich beklaagde over het feit dat een plaatselijke, als vzw ingerichte, sportvereniging naar inwoners van een gemeente zonder taalfaciliteiten facturen had verstuurd met een tweetalige hoofding en voor het overige geheel in het Frans gesteld. Na de realiteit van deze beweringen te hebben vastgesteld, werd nagegaan of deze private vereniging onder het toepassingsgebied van de SWT viel. Rekening houdend met artikel 1, §1, 2° SWT in samenhang met de adviespraktijk van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht bleek dit wel degelijk het geval. Onderworpen aan de SWT is immers een vereniging zonder winstoogmerk die op gemeentelijk vlak is tot stand gekomen en waarvan, enerzijds, de taak de grenzen van een privaat bedrijf te buiten gaat en, anderzijds, een nauwe band vertoont met de gemeente (zie VCT, advies nr. 3708, 25 april 1974; VCT, advies nr. 21.187, 4 juli 1996). Van dergelijke betrokkenheid is volgens de Vaste Commissie voor Taaltoezicht bijvoorbeeld sprake wanneer bestuursfuncties worden waargenomen door leden van het college van burgemeester en schepenen of van de gemeenteraad (o.a. VCT, advies nr. 1612, 28 juni 1966; VCT, Franse afdeling, advies nr. 994, 16 juni 1965; VCT, Nederlandse afdeling, advies nr. 1301, 1 februari 1966). Vermits de maatschappelijke zetel van de vzw is gevestigd op hetzelfde adres als het gemeentehuis en haar maatschappelijk doel duidelijk aantoont dat zij werd opgericht met het oog op het verwezenlijken van doelstellingen van gemeentelijk belang, vallen haar handelingen onder toepassing van de SWT.

Aangezien het geen twijfel leidt dat een factuur als een betrekking met een particulier dient te worden beschouwd, diende het taalgebruik in overeenstemming te zijn met de bepalingen van de SWT. Het gebruik van de Franse taal door deze sportvereniging in haar betrekkingen met niet-inwoners van haar eigen gemeente zou een uitbreiding van de faciliteiten inhouden naar gebieden met een andere taalregeling en is daarom niet bestaanbaar met artikel 25, §1 SWT. De klacht werd gegrond bevonden.

Eveneens in verband met facturatie vroeg het Lokaal Dienstencentrum van een randgemeente zich op 23 maart 2006 af of een tweetalige activiteitenkalender een factuur mag vergezellen die naar klanten wordt opgestuurd. In dit verband wordt aangenomen dat een factuur als een betrekking met een particulier moet worden beschouwd. Daarenboven dient - volgens de adviespraktijk van de Vaste Commissie

voor Taaltoezicht - briefwisseling altijd integraal in de taal van de aangeschreven persoon te zijn en kan de taalwetgeving omwille van financiële redenen niet omzeild worden. Hieruit volgt dat de kalender in het Nederlands én het Frans diende gedrukt en verspreid. Dit besluit is tevens in overeenstemming met de onderrichtingen zoals vervat in de omzendbrief BA-97/22 van 16 december 1997 van Vlaams minister Peeters. Deze omzendbrief werd rechtsgeldig bevonden door de Raad van State in zijn arresten nr. 138.860 en nr. 138.863 van 23 december 2004.

Belastingen betalen gaat zelden gepaard met vreugdekreten. Het voldoen van minnelijke schikkingen na bijvoorbeeld verkeersovertredingen wordt zo mogelijk op nog minder applaus onthaald. Het aanvoeren van een schending van de taalwetgeving kan effectief blijken nu deze regelgeving van openbare orde is. Hiermee wordt aangeduid dat deze regelgeving de essentiële belangen van de staat en de grondvesten van onze rechtsordening raakt . Een miskenning ervan brengt een absolute nietigheid met zich mee. Sommige burgers zullen niet nalaten een schending van de taalwetgeving in te roepen om bijvoorbeeld pro justitia's te bestrijden. De dienst van de adjunct van de gouverneur wordt in dit verband dan ook met vragen en klachten geconfronteerd.

Zo ook in april 2007 toen een burger van oordeel was dat men de taalwetgeving met de voeten had getreden bij het opstellen van een proces-verbaal. Aan betrokkene werd meegedeeld dat de adjunct van de gouverneur niet bevoegd is om toe te kijken op de naleving van de regels inzake het taalgebruik in gerechtszaken. Deze materie wordt immers beheerst door de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken. De zogenaamde administratieve handelingen van de hoven en rechtbanken vallen daarentegen wél onder het toepassingsgebied van de SWT. Als voorbeeld van dergelijke administratieve handelingen en met name als een bericht uitgaande van een medewerker van de rechterlijke macht kan gelden de aankondiging van een gerechtelijke openbare verkoop (zie VCT, advies nr. 18.003, 20 september 1988, *R.W.* 1988-89, 786; *Rec. Gén. Enr. Not.* 1989, 51).

Op korte tijdspanne kwamen in april 2007 twee klachten toe die betrekking hadden op het feit dat de Vlaamse Zorgkas vzw een brief en een brochure op naam had rondgestuurd in het Nederlands. De klagers meenden beiden dat hiermee de SWT was overtreden, vermits hun taalaanhorigheid genoegzaam bekend zou zijn bij de betrokken dienst. Deze klachten werden ongegrond bevonden. De Vlaamse Zorgkas vzw valt immers onder het toepassingsgebied van de SWT en is daardoor ook gehouden aan de onderrichtingen van de voormelde omzendbrief BA-97/22.

Doordat de brief uitgaande van de Vlaamse Zorgkas vzw duidelijk vermeldde hoe een Franse vertaling kon

worden verkregen door wie zich op zijn taalfaciliteiten wenst te beroepen, strookte hij volstrekt met de SWT.

Advies werd verstrekt aan een ambtenaar van de Vlaamse Belastingdienst die zich afvroeg of een Franstalige vermelding op een heffingsbiljet verzoenbaar was met de SWT. Opzoeking leerde dat de Vlaamse ministeriële omzendbrief VR-97/29 met betrekking tot het taalgebruik in de diensten van de Vlaamse Regering in dit verband duidelijkheid schept.

Een heffingsbiljet wordt steeds in het Nederlands opgesteld, met voor de randgemeenten en de taalgrensgemeenten de vermelding in het Frans dat op eenvoudig verzoek de particulier een Franstalig document kan verkrijgen. De kwestieuze vermelding wordt opgelegd bij ministeriële omzendbrief en strookt met de SWT.

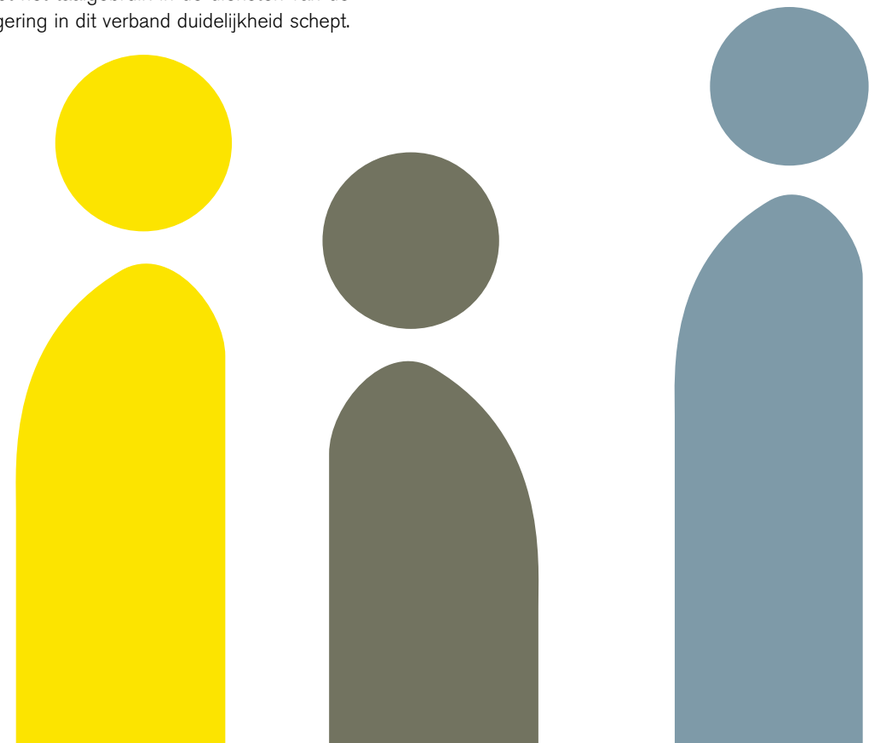

05. OVER DE TOEPASSING VAN DE TAALWETGEVING EN PUBLICATIES

De betrekkingen tussen overheid en burgers zijn talrijk en uiteenlopend. Op haar beurt dekt de categorie 'berichten, mededelingen en formulieren voor het publiek' een ruime lading. Wanneer een bepaalde tekst zonder onderscheid des persoons en steeds op identieke wijze wordt verspreid door een overheid, kunnen we aannemen dat hij hieronder valt (zie VCT, advies nr. 667, 21 april 1966).

De identieke aard van de vermeldingen en de min of meer ruime toegankelijkheid van de stukken zijn alleszins de eindcriteria (zie VCT, advies nr. 635, 6 mei 1965). Berichten en mededelingen aan het publiek omvatten zowel mondelinge als schriftelijke communicatie (zie VCT, advies nr. 1084, 24 juni 1965).

In de parlementaire voorbereidende werken worden beide begrippen in algemene bewoordingen gedefinieerd, maar er is geen strikt onderscheid, zodat ze in de praktijk meestal door elkaar worden gebruikt. De adviezenrechtspraak van de VCT biedt een zeer gevarieerde waaier aan voorbeelden zoals

- verkeersborden, naamborden (o.a. met aanduiding van straat- of gemeentenamen), vermeldingen op brievenbussen of openbare gebouwen, informatieberichten aangebracht aan bushaltes (met o.a. vermelding van de uurregelingen, de haltenaam), maar ook zelfklevers aangebracht in tramstellen of vermeldingen op drukknoppen van verkeerslichten;
- standaardberichten van de sprekende klok of van andere sprekende machines zoals boodschappen op antwoordapparaten of wachtboodschappen, maar ook mondelinge mededelingen aan het publiek zoals bv. treinaankondigingen:
- Behoren eveneens tot deze categorie: de publicaties in de pers, wervingsberichten, gemeentelijke informatiebladen, aanplakbrieven, omzendbrieven van een bestuur aan de inwoners, oproepingsbrieven voor verkiezingen, huis-aan-huisberichten en folders, vermeldingen in telefoonboeken, kalenders of andere drukwerken van openbare diensten, datumstempels, omslagen en briefhoofden en zelfs websites.

De dienst behandelde in de periode 2005-2007 verscheidene klachten naar aanleiding van communicatie die valt onder de noemer 'berichten, mededelingen en formulieren voor het publiek'. Ook werden meermaals adviezen verstrekt.

Ondanks het feit dat de dienst reeds meerdere jaren actief is, blijkt de territoriale bevoegdheidssfeer ervan niet steeds even goed gekend bij de burgers. Zo werd in januari 2006 een klacht ingediend met betrekking tot berichten en mededelingen die in de gemeenten Asse, Merchtem en Opwijk werden verspreid. De dienst kon niet anders dan zich onbevoegd verklaren en de klager de contactgegevens bezorgen van de gouverneur van Vlaams-Brabant alsook van de Vaste Commissie voor het Taaltoezicht; het zijn deze instellingen

die immers bevoegd zijn voor de behandeling van klachten die niet lokaliseerbaar zijn in (één van) de zes randgemeenten.

In maart 2006 leidde een gepersonaliseerde brief aan alle klanten vanwege de gedelegeerde bestuurder van De Post tot ongenoegen. Aanleiding voor een klacht bleek niet zozeer de inhoud van de brief doch de afwezigheid van voorrang die nochtans aan het Nederlands is voorbehouden in de berichten en mededelingen die tot de inwoners van de Vlaamse randgemeenten worden gericht.

Uit aanvullende inlichtingen van De Post - waarmee overigens zeer constructief werd samengewerkt - bleek dat men bij de bladschikking van het kwestieuze document het Frans en het Nederlands op voet van gelijkheid had behandeld, wat in strijd is met de bewoordingen en de geest van de SWT.

Ook personeelsadvertenties uitgaande van een gemeentelijke overheid moeten als mededelingen aan het publiek worden beschouwd en dienen bijgevolg worden opgesteld en verspreid met inachtneming van wat de SWT voorschrijven. In juli 2006 werd bij de dienst klacht neergelegd tegen een randgemeente die in een weekblad had opgeroepen tot kandidaatstellingen voor het ambt van gemeentesecretaris. Vermits dit in het betrokken advertentieblad uitsluitend in het Frans geschiedde, achtte de klager één en ander in strijd met de wettelijke voorschriften. Nader onderzoek leerde nochtans dat in diezelfde periode Nederlandstalige advertenties verschenen in *dito* publicaties met dezelfde verspreidingsvorm. Het publiek werd dus zowel in het Nederlands als het Frans geïnformeerd over de vacature. Tegen dergelijke handelswijze kan dan ook geen bezwaar worden gemaakt. Deze is in overeenstemming met wat, enerzijds, de Vaste Commissie voor het Taaltoezicht besliste in haar advies nr. 26.025 en wat, anderzijds, de gouverneur van Vlaams-Brabant in een schrijven aan de klager meedeelde. Een analoge klacht van dezelfde klager werd door de vorige adjunct van de gouverneur trouwens in dezelfde zin beslecht.

Op 27 april 2006 werd uitspraak gedaan over een klacht die verband hield met een oproep tot kandidaten voor de Gemeentelijke Commissie voor Ruimtelijke Ordening, uitgaande van een randgemeente. Deze oproep werd gepubliceerd in een Franstalige krant met nationale verspreiding.

Na vanwege het betrokken gemeentebestuur aanvullende inlichtingen te hebben verkregen werd vastgesteld dat de gepubliceerde oproep inderdaad de voorrangsstatus van het Nederlands niet had geëerbiedigd. Het verweer vanwege de gemeente dat zij de krant had gewezen op het specifieke taalstatuut van de randgemeente kan niet worden bijgetreden. Ze mag er niet vanuit gaan dat de regeling van de SWT zonder meer gekend zou zijn door privé-firma's. Bovendien wordt in artikel 50 SWT duidelijk bepaald dat de aanstelling "uit welken hoofde ook, van private medewerkers, opdrachthouders of deskundigen de

diensten niet ontslaat van de toepassing van deze gecoördineerde wetten". In een schrijven aan de burgemeester van de betrokken randgemeente werd trouwens gesuggereerd hoe in de toekomst kon worden gehandeld met eerbied voor de SWT: een publicatie in het Nederlands en het Frans met voorrang voor het Nederlands - door de Nederlandstalige advertentie links te plaatsen of bovenaan - is één optie, een eentalig Franse publicatie in Franstalige dag- of weekbladen gekoppeld aan een gelijktijdige publicatie in het Nederlands in Nederlandstalige dagbladen een andere. Publicaties in het Belgisch Staatsblad, gemeentelijk infoblad of op de gemeentelijke website dienen echter steeds in de twee talen te geschieden met voorrang van het Nederlands.

Advies werd verstrekt op 13 november 2006 aan de Jeugd- en Cultuurdienst van een randgemeente die een gemeentelijke horecagids wenste uit te geven. Hiertoe werd aan alle beoogde horecavestigingen een inlichtingenblad verstuurd als bijlage bij een begeleidende brief. De vraag die zich stelde betrof de kwalificatie van een dergelijk gemeentelijk initiatief in het licht van de SWT. De betrokken dienst vroeg zich af hoe een dergelijk gemeentelijk initiatief moest gekwalificeerd worden in het licht van de SWT. Afhankelijk van deze kwalificatie moet immers uitsluitend het Nederlands worden gebruikt, dan wel het Nederlands én het Frans.

Geoordeeld werd dat het een eenmalig te gebruiken document betrof met een informeel karakter. Gelet op de Vlaamse omzendbrief BA-97/22 van 16 december 1997 zoals bevestigd in het arrest van de Raad van State van 23 december 2004 en nogmaals hernomen in de Vlaamse omzendbrief BA-2005/03 van 8 juli 2005 betreffende het taalgebruik in de gemeente- en O.C.M.W.-besturen en in de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden - interpretatie en gevolgen van de arresten van de Raad van State van 23 december 2004 moet een randgemeente, bij het aanknopen van een betrekking met een particulier, uitsluitend het Nederlands hanteren. Op uitdrukkelijk verzoek kan een particulier uit een randgemeente verkrijgen dat die betrekking in het Frans verloopt. Per slot van rekening mocht de Jeugd- en Cultuurdienst van de betrokken randgemeente de gevraagde informatie in het Frans meedelen, na uitdrukkelijk daarom te zijn verzocht.

Toen het gemeentebestuur van een randgemeente een infopaneel wenste te plaatsen voor het gemeentehuis, verzocht zij de dienst om advies inzake de manier waarop, met eerbied voor de voorschriften van de SWT, aan het publiek historische informatie kon worden verstrekt. Door de dienst werd op 23 november 2006 medegedeeld dat de - grondwettelijke - voorrangsstatus van het Nederlands kon worden geconcretiseerd door ofwel de Nederlandse versie boven of links van de Franse versie te plaatsen dan wel zich voor het Frans te beperken tot een - weliswaar significante - samenvatting van de Nederlandse brontekst.

Eind 2007 werd een klacht ingediend met betrekking tot het ééntalige karakter van de provinciale brochure “De Vlaamse Brabander”. Aan deze klacht gingen er reeds verschillende gelijkaardige vooraf met bemiddelingen tot gevolg vanwege de ambtsvoorganger van de huidige adjunct van de gouverneur. Ook de Vaste Commissie voor het Taaltoezicht werd reeds verscheidene malen aangezocht om zich uit te spreken omtrent de bestaanbaarheid van het eentalige informatieblad met de SWT.

Het standpunt van de VCT verschilde hierbij van de mening die het provinciebestuur van Vlaams-Brabant was toegedaan. Dit bracht deze laatste ertoe om drie specialisten te belasten met een onderzoeksopdracht. Het advies van deze professoren werd gepubliceerd in een juridisch vaktijdschrift[1]. Op grond hiervan besloot de bestendige deputatie om met ingang van 17 oktober 1996 de brochure niét in het Frans te verspreiden. De VCT heeft desondanks vastgehouden aan haar gevestigde adviespraktijk met een ruime uitlegging van de bewuste wetsbepaling tot gevolg.

Eén en ander maakt dat er op vandaag twee verschillende interpretaties worden aangehangen. Waar volgens de - ruime - uitlegging van de VCT klagers grieven gegrond moet worden bevonden, doet de - letterlijke - interpretatie zoals gehuldigd door de provinciale administratie besluiten tot ongegrondheid van de klacht.

Ten slotte wijzen we op de klachten die per brief van 18 oktober en 16 november 2006 werden ingediend door een inwoner van een Brusselse gemeente. Beiden hadden betrekking op de manier waarop een openbare verkoop van een in een randgemeente gelegen onroerend goed was georganiseerd door twee notarissen, eveneens gevestigd in een randgemeente. Uit onderzoek bleek dat klagers bewering als zou het adres van één van de notarissen slechts in het Frans zijn opgenomen op de aanplakbiljetten voor de openbare verkoop, met de waarheid strookt. Ook bleek de bewering als zou er geen voorrang zijn gegeven aan het Nederlands te kloppen. Vermits, enerzijds, aanplakbrieven in verband met de openbare verkoop van een onroerend goed aan te merken vallen als berichten en mededelingen voor het publiek (VCT, adviezen nr. 35.243, 29 april 2004 en nr. 37.065, 8 september 2005) en, anderzijds, de handelingen van een notaris in dergelijk geval van bestuurlijke aard zijn, vinden de SWT toepassing.

Dit leidt ertoe dat een notaris de taalregeling moet respecteren van de plaats waar zijn optreden kan worden gelokaliseerd (VCT, advies nr. 36.092, 21 april 2005).

---

1. K. RIMANQUE, P. VAN ORSHOVEN, en J. VELAERS, “Advies betreffende de toepassing, door de provincie Vlaams-Brabant, van artikel 34, § 1, derde lid van de gecoördineerde wetten op het gebruik der talen in bestuurzaken”, *CDPK* , 1997, nr. 3, 522-525.

06. OVER DE TOEPASSING VAN DE TAALWETGEVING EN DIVERSE ASPECTEN VAN DE BESTUURLIJKE ACTIVITEIT

De volgende zaken illustreren treffend hoe verscheiden de kwesties zijn die worden voorgelegd aan de dienst.

Welk standpunt neemt men namelijk in wanneer gepolst wordt naar de toelaatbaarheid van een voorleesuurtje in het Frans in de gemeentelijke openbare bibliotheek van een randgemeente? Met dergelijk verzoek werd de dienst geconfronteerd in december 2006. Geoordeeld werd dat hier een opportuniteitsbeslissing voorlag, weliswaar binnen enkele juridische krijtlijnen. Zo wordt vooreerst aangenomen dat de SWT van kracht is in de openbare diensten en dus ook in de gemeentelijke bibliotheek.

Vermits de randgemeenten integraal deel uitmaken van het eentalig Nederlands taalgebied (artikel 4 Gw. *jo.* artikel 3 SWT) gebruikt de gemeente uitsluitend de bestuurstaal behoudens in de bij wet voorziene uitzonderingen. Zo moeten de mededelingen aan het publiek in het Nederlands en het Frans voorhanden zijn (artikel 24 SWT). Voor het overige dienen uitzonderingen op de algemene regel - het uitsluitend gebruik van de bestuurstaal - restrictief te worden geïnterpreteerd. Het voorlezen in het Frans uit een boek valt noch onder de notie “mededeling aan het publiek”, noch onder de notie “betrekkingen met particulieren” in de zin van de SWT. Het was echter niet de voorleesactiviteit die ter discussie stond doch de toelating van het gemeentebestuur om de bewuste activiteit in de gemeentelijke bibliotheek te laten doorgaan. De vraag dient daarom gesteld of het voorleesuurtje kan worden gekwalificeerd als een culturele expressie in de Franse taal en zo ja, of het dan opportuun is dat ze plaatsvindt in de gemeentelijke openbare bibliotheek. Deze opportuniteitsbeslissing komt toe aan de gemeenteraad, die zich in dit geval onder meer baseerde op de volgende overwegingen: de voorleesactiviteit kadert in de bevordering van deelname aan het maatschappelijke leven en heeft een stimulerend effect op de persoonlijke ontwikkeling. Ook werd overwogen dat het voorlezen een positieve invloed heeft op de taalontwikkeling van kinderen en het zelf (leren) lezen van kinderen stimuleert. Tenslotte zou het voorleesuurtje in de Franse taal kunnen worden bekeken vanuit een globaal perspectief van bijvoorbeeld “meertaligheid”. Het voorlezen gebeurt in dit geval in het Frans, maar de deelnemende kinderen worden verwelkomd en krijgen een korte introductie over de bibliotheek en het aanwezige aanbod in de Nederlandse taal. De gouverneur van Vlaams-Brabant was op zijn beurt van oordeel dat niet schorsend diende te worden opgetreden.

In juni 2006 werd de dienst gevat door een particulier die net was verhuisd naar een randgemeente en door het gemeentebestuur in het Nederlands was uitgenodigd op een welkomstreceptie. De nieuwe

inwoonster diende klacht in op grond van de overtuiging dat de gemeente zich in het Frans tot haar had moeten richten aangezien zij Franstalig is. Hierbij steunde klaagster op het gezag van gewijsde van arresten van de Raad van State en op de interpretaties van rechtspraak en rechtsleer van artikel 159 van de Grondwet, de zogenaamde exceptie van onwettigheid. De beroepen tot vernietiging tegen de omzendbrief BA-97/22 van 16 december 1997 - de zogenaamde omzendbrief "Peeters" - lagen aan de oorsprong van de arresten waarvan de draagwijdte onrechtstreeks werd betwist door klaagster. Klaagster betwistte immers meer fundamenteel de rechtsgeldigheid van deze omzendbrief en dit op grond van de argumentatie dat de Raad van State zich in zijn arresten van 24 december 2004 had beperkt tot het verwerpen van de beroepen tot vernietiging van deze omzendbrief en daarmee niet als dusdanig had gezegd dat de omzendbrief rechtsgeldig is. Het gezag waarmee de uitspraken van de Raad zijn bekleed, is volgens klaagster relatief.

De Raad van State heeft in zijn arrest nr. 138.860 van 23 december 2004 de praktijk willen keren volgens dewelke besturen onder één of andere vorm de taalaanhorigheid registreerden zodat op permanente basis het Frans werd gebruikt ten aanzien van een aantal rechthebbenden zonder een daartoe uitdrukkelijk en herhaald verzoek. Deze uitlegging steunde op het arrest van het Grondwettelijk Hof nr. 26/98 van 10 maart 1998. Noch de overheid van een randgemeente, noch de adjunct van de gouverneur van Vlaams-Brabant komt het toe om de draagwijdte van de beslissing van het hoogste administratieve rechtscollege naast zich neer te leggen. Daardoor moest noodzakelijkerwijze worden besloten tot ongegrondheid van de klacht.

Advies werd verstrekt aan het gemeentebestuur van een randgemeente dat zich vragen stelde inzake het taalgebruik in bestuurszaken bij het opleggen van gemeentelijke administratieve sancties. Concreet gezien gaat het om een administratief mechanisme waarmee ongewenst gedrag, zoals niet-reglementair parkeren wordt bestraft.

Er bleek inderdaad nogal wat onduidelijkheid over de norm die men terzake moest hanteren: de SWT of de zogenaamde "Taalwet Gerechtszaken" van 15 juni 1935. Geadviseerd werd dat men een onderscheid diende te maken tussen de strafrechtelijk sanctioneerbare feiten enerzijds en de administratieve sanctioneerbare inbreuken anderzijds.

Voor wat de strafrechtelijk sanctioneerbare feiten aangaat, stelt artikel 11 van de Taalwet Gerechtszaken van 15 juni 1935 dat processen-verbaal van vaststelling in het Nederlandse taalgebied in het Nederlands moeten worden gesteld.

De vaststelling van een administratief sanctioneerbare inbreuk wordt door een lokale politieambtenaar of een hulpagent neergeschreven in een proces-verbaal dat naar de sanctionerende ambtenaar

gestuurd wordt. In geval van "gemengde inbreuken" (feiten die zowel administratieve als strafrechtelijke beteugeling wettigen) wordt ook een afschrift naar de Procureur des Konings gestuurd (art 119*bis* § 7 van de Nieuwe Gemeentewet).

Luidens artikel 23 SWT gebruikt iedere plaatselijke dienst die gevestigd is in een randgemeente uitsluitend de Nederlandse taal in zijn binnendiensten, in zijn betrekkingen met diensten waaronder hij ressorteert en zijn betrekkingen met diensten uit het Nederlandse taalgebied en die uit Brussel-Hoofdstad.

Samenvattend kan hieruit worden afgeleid dat elk proces-verbaal zonder uitzondering in het Nederlands moet worden opgesteld. Pas wanneer de sanctionerende ambtenaar overeenkomstig artikel 119*bis*, §9, van de Nieuwe Gemeentewet de overtreder per aangetekend schrijven op de hoogte brengt van de beslissing tot sanctionering, ontstaat de betrekking met een particulier die constitutief is voor het recht van diezelfde particulier om, op grond van artikel 25 SWT, te vragen dat zijn/haar administratief dossier hem/haar in het Frans ter beschikking wordt gesteld. De mededelingen *ex* artikel 119*bis*, §9, Nieuwe Gemeentewet moeten in het Frans gesteld worden ten behoeve van elke rechthebbende die daarom verzoekt en het is pas in het kader van een gebeurlijke (beroeps) procedure voor de politierechtbank dat de bepalingen van de Taalwet Gerechtszaken een rol gaan spelen. Per brief van 3 oktober 2007 diende een inwoner van een randgemeente klacht in bij de dienst in verband met een openbaar onderzoek dat door het bestuur van zijn gemeente was georganiseerd inzake de aanvraagprocedure tot het bekomen van een stedenbouwkundige vergunning. De klager beweerde dat de voor het publiek ter inzage liggende plannen weliswaar tweetalig waren, maar dat het aanvraagdossier voor de bouwvergunning en het begeleidende milieueffectenrapport (MER) volledig in het Nederlands waren opgesteld, met slechts een zeer beknopte samenvatting in het Frans.

De indiener duidde deze werkwijze als discriminerend in de mate dat zij hem niet toeliet ten volle kennis te nemen van dit voor hem bijzonder belangrijke project vermits de werkzaamheden zullen plaatsvinden op vijftig meter van zijn woning en hun impact op zijn omgeving onvoldoende kon worden ingeschat. De zeer technische uitleg was immers - afgezien van een uiterst summiere samenvatting - louter in het Nederlands voorhanden.

Een klacht werd daarom ingediend tegen de uitreiking van de stedenbouwkundige vergunning, de bouwheer en, in ondergeschikte orde, het bestuur van de betrokken randgemeente zelf. Alvast kan men zich afvragen waarom er met het indienen van de klacht gewacht werd tot enige tijd na het verstrijken van de inzagetermijn...

Bij de beoordeling werd vertrokken van de overweging dat het bevorderen van inspraakmogelijkheden van de

burger in een sfeer van openheid en transparantie aan elk openbaar onderzoek ten grondslag ligt. Hierbij kan met actuele onderstreping worden gerefereerd aan het VCT advies nr. 29.077 van 16 oktober 1997 waarin veel belang wordt gehecht aan de inspraakmogelijkheden van burgers. Daarenboven geldt meer algemeen dat de bestuurstaalwetgeving aan de Franstalige inwoners van elk van de zes randgemeenten garandeert dat zij zich kunnen bedienen van het Frans in hun contacten met de overheid.

Het betrokken dossier werd weliswaar met bemiddeling van de plaatselijke diensten (*in casu* het gemeentebestuur) tot de particulieren gericht, maar dergelijke situatie wordt sluitend geregeld door de SWT die in artikel 34, §1, derde lid samengelezen met artikel 24 SWT voorschrijven dat in zulk geval het Nederlands én het Frans dient gehanteerd. Moeilijk kan betwist worden dat het litigieuze MER hieronder valt.

Het dossier, dat een doeltreffend openbaar onderzoek moest toelaten, valt daarentegen onder de noemer 'voor het publiek bestemde berichten, mededelingen en formulieren' waardoor het moet worden opgesteld in dezelfde talen als opgelegd aan de plaatselijke diensten van de randgemeenten, zijnde het Nederlands en het Frans, met voorrang weliswaar van de taal van Vondel. Aan de diensten van de Vlaamse Regering wordt deze verplichting opgedragen door artikel 36, §2, eerste zin, van de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen.

Richtinggevend was de adviespraktijk van de VCT (o.a. advies nr. 23.095, 9 oktober en 6 november 1991) die in een vergelijkbare casus had gesteld dat "alle teksten die van aard zijn om op een volwaardige manier te kunnen deelnemen aan de inspraakprocedure moeten ook in het Frans aanwezig zijn".

Nu het milieueffectenrapport krachtens een Vlaams regeringsbesluit een verplicht stuk uitmaakt van het - tevens verplichte - openbare onderzoek en daarenboven kan worden aangenomen dat officiële, verplicht bij te voegen documenten met essentiële informatie in voorkomend geval volledig in het Frans beschikbaar moeten zijn (VCT, advies nr. 29.235, 19 maart 1998), werd besloten tot gegrondheid van de klacht.

Tot slot valt het advies aan te stippen dat werd verstrekt aan het Lokaal Dienstencentrum van een randgemeente dat ten behoeve van de senioren een informatieactie rond brandbeveiliging wenste op te starten. Deze actie omvatte de verspreiding van een promotiefolder en het inrichten van een infoavond.

Aangaande de promotiefolder werd vastgesteld dat de uitgevende instantie - hier het Lokaal Dienstencentrum - als een plaatselijke dienst moest worden beschouwd in het licht van de SWT. De folder werd gekwalificeerd als een mededeling aan het publiek. Vermits een plaatselijke dienst luidens artikel 24 SWT de voor het publiek bestemde berichten in het Nederlands en het Frans stelt - weliswaar met voorrang voor het Nederlands - diende op de promotiefolder de voorrang gegeven aan

het Nederlands door onderaan de Nederlandse tekst de vermelding "Texte français au verso" te plaatsen en/of door boven de Franse tekst de vermelding "Traduction" te zetten. Aangeraden werd dat een recto-versofolder zou worden aangemaakt.

Inzake de infoavond werd geadviseerd dat de mededelingen of uiteenzettingen eerst in het Nederlands moesten doorgaan en daarop aansluitend in het Frans. Dezelfde informatie zou op een evenwichtige manier worden overgebracht.

Vragen uit het publiek zouden eerst worden beantwoord in de taal van de vraagsteller (voor zover dit het Nederlands of het Frans is). Een samenvattende vertaling in de andere taal zou men geven van zowel de vraag als het antwoord. Eventuele commentaar bij beelden (dia, video,...) dient eerst in het Nederlands gegeven, daarna in het Frans, zij het ook eventueel als samenvatting.

Geen enkel bezwaar werd tenslotte geuit tegen het feit dat het voorlichtende brandweerkorps uitsluitend zou instaan voor het (de) Nederlandstalige gedeelte(n) en het Lokaal Dienstencentrum de vertaling zou verzorgen. In het geval de vraag in het Frans wordt gesteld aan de vertegenwoordiger van de brandweer kan deze vraag door diegene die de vertaling verzorgt, worden omgezet naar het Nederlands.

07. OVER DE TOEPASSING VAN DE TAALWETGEVING EN TAALKENNIS VAN HET OVERHEIDSPERSONEEL

De wetten die het gebruik van de talen in bestuurszaken regelen, leggen uitdrukkelijk een aantal verplichtingen inzake taalkennis op aan het overheidspersoneel. Deze verplichtingen gelden ook voor het personeel aangeworven door de lokale besturen.

Uiteraard betreft een eerste vereiste de kennis van de taal van het gebied. Artikel 27 van de SWT stelt expliciet dat niemand tot een ambt of betrekking in een plaatselijke dienst van een randgemeente benoemd of bevorderd kan worden indien hij de Nederlandse taal niet kent. Deze taalkennis wordt meestal afgeleid uit de vereiste diploma's die toegang geven tot de betrekking. Indien een dergelijk diploma of getuigschrift niet kan worden voorgelegd, moet de taalkennis vooraf worden bewezen.

Deze voorschriften zijn duidelijk en geven weinig aanleiding tot klachten of adviesaanvragen. Soms ontstaat er wel onzekerheid betreffende de concrete toepassing van dit voorschrift. Zo werd de adjunct van de gouverneur om advies gevraagd naar aanleiding van een vacature voor de functie van maatschappelijk assistent bij een OCMW van een randgemeente. Een van de kandidaten kon immers zowel een Franstalig diploma maatschappelijk werker als een Nederlandstalig diploma lager secundair onderwijs voorleggen. De vraag rees of die kandidaat al dan niet voldeed aan de taalkennisvoorwaarden van de bestuurstaalwetgeving. Of anders geformuleerd: vormt het Nederlandstalige diploma lager secundair onderwijs een afdoend bewijs om een grondige kennis van het Nederlands te certificeren?

Artikel 27 SWT stelt niet alleen duidelijk dat kandidaten de Nederlandse taal moeten beheersen, maar geeft ook duidelijk aan hoe deze kennis kan worden vastgesteld, namelijk op basis van het vereiste diploma. Op basis van het diploma dat betrokkene toeliet deel te nemen aan het wervingsexamen, d.w.z. het diploma maatschappelijk werker verstrekt door een Franstalige onderwijsinstelling, werd deze kandidaat echter verondersteld een grondige kennis te hebben van de Franse taal en kon, bijgevolg, niets worden afgeleid over zijn kennis van de Nederlandse taal. De taalwetgeving stelt dat bij ontstentenis van een diploma waaruit de kennis van de Nederlandse taal kan worden afgeleid, de vereiste taalkennis vooraf door een examen bewezen moet worden en dat alleen de gedelegeerd bestuurder van het selectiebureau van de federale overheid - Selor bevoegd is om die bewijzen uit te reiken. Aangezien betrokkene een dergelijk bewijs niet kon voorleggen, kwam hij niet in aanmerking voor de selectieprocedure. Op de kernvraag of het humanioradiploma volstond om in dit geval de grondige kennis van het Nederlands aan te tonen, moet dus ontkennend worden geantwoord. Een sterk vermoeden van de taalkennis volstaat niet. De taalkennis moet bewezen worden volgens de wettelijke voorschriften. Deze taalkennisvereisten worden strikt geïnterpreteerd, ook indien het een tijdelijke aanstelling betreft.

De correcte toepassing van de taalkennisvoorwaarden voor het personeel van de plaatselijke overheden is een probleem dat regelmatig terugkeert bij de uitoefening van het specifiek administratief toezicht. Een meerderheid van de beslissingen die ter controle aan de adjunct van de gouverneur worden overgemaakt, betreft de aanstelling van het onderwijzend personeel in de gemeentelijke basisscholen en de schorsingsbeslissingen die gedurende de periode 2005-2007 werden genomen hadden allemaal betrekking op aanstellingen in de Franstalige gemeentelijke basisscholen (zie ook het hoofdstuk “Statistieken”).

Het onderwijzend personeel tewerkgesteld in de Franstalige gemeentelijke basisscholen van de randgemeenten zit in een specifieke situatie doordat zij voor hun aanstelling onderworpen zijn aan de voorschriften van twee verschillende wetten die elk voorwaarden inzake taalkennis opleggen, maar waarbij die voorwaarden niet dezelfde taal - onderwijstaal enerzijds, bestuurstaal anderzijds, betreffen. Beide wetten beogen immers een andere doelstelling. Op basis van elke wet werd bovendien een eigen examencommissie opgericht.

Zo regelt de wet van 30 juli 1963 houdende taalregeling in het onderwijs de onderwijssituatie, en bijgevolg de contacten tussen onderwijzers en leerlingen. In deze scholen is de onderwijstaal het Frans. Artikel 13 schrijft voor dat een onderwijsinrichting voor haar bestuurs-, onderwijzend of administratief personeel slechts personen mag aanwerven die het bewijs hebben geleverd van hun grondige kennis van de taal van de inrichting, *in casu* het Frans. Het merendeel van het onderwijzend personeel in die scholen beschikt over een diploma afgeleverd door een Franstalige onderwijsinrichting, maar er kan zich een probleem stellen bij de aanwerving van leerkrachten Nederlandse taal. Het is namelijk zo dat de betrokken schooloverheden zich ten zeerste bewust zijn van de belangrijke voordelen op pedagogisch vlak wanneer de taallessen gegeven worden door een ‘native speaker’. De beste manier om een taal vertrouwd en levendig te maken bestaat erin taallessen te laten geven door een taalleraar die zijn eigen moedertaal aanleert. De schooloverheden houden hiermee in toenemende mate rekening bij de invulling van de vacatures voor het tweede taalonderricht.

De kandidaten, die tot deze ‘native speaker’-groep behoren, hebben hun diploma echter in het Nederlands behaald en moeten bijgevolg hun kennis van de onderwijstaal van de inrichting, *in casu* het Frans, bewijzen. Het is de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap die krachtens artikel 15 van de onderwijstaalwet bevoegd is om die getuigschriften te verstrekken. De controle op het naleven van de onderwijstaalwet is een bevoegdheid die voor het Nederlandstalige taalgebied berust bij het departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap.

De SWT regelt dan weer het taalgebruik in contacten tussen de onderwijzers en de bestuurders, andere instanties en het brede publiek. Ze regelt aldus het taalgebruik tussen het onderwijzend personeel en de inrichtende macht of de werkgever en bepaalt bijgevolg o.a. de taal voor bevorderings- of tuchtprocedures. Zoals eerder vermeld, kan niemand in een randgemeente benoemd of bevorderd worden indien hij de Nederlandse taal niet kent en is alleen Selor bevoegd om die taalkennis te certificeren.

Deze dubbele aanwervingsvereiste inzake taalkennis bemoeilijkt aanzienlijk de aanwervingen in deze scholen. Vooral de toepassing van de SWT op het zuiver onderwijzend personeel werd de voorbije jaren in vraag gesteld. De toezichthoudende overheden waren genoodzaakt herhaaldelijk in te grijpen. Die schorsings- en vernietigingsbeslissingen gaven aanleiding tot verschillende beroepen bij de Raad van State. Het cumulatief toepassen van beide wetten werd door de Raad niet als onwettelijk beschouwd (zie Raad van State, arresten nrs. 74.028 en 74.029, 2 juni 1998; arrest nr. 140.803, 17 februari 2005), zodat kandidaten dienen te voldoen aan de taalkennisvoorschriften van zowel de onderwijstaalwet als de bestuurstaalwet.

Aangezien in deze scholen het onderricht in de tweede taal verplicht is vanaf de tweede graad, bezitten een aantal leerkrachten een getuigschrift ‘grondige kennis verplichte tweede taal Nederlands in het lager onderwijs’ dat op basis van artikel 15 van de onderwijstaalwet van 1963 door de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap wordt uitgereikt. Ook aan deze kandidaten werd door de cumulatieve toepassing van beide wetgevingen gevraagd om een taalexamen Nederlands af te leggen, maar ditmaal krachtens de bestuurstaalwet en dus bij het federale selectiebureau Selor.

Dit alles zorgde niet alleen voor toenemende wrevel bij het lerarenkorps in de randgemeenten maar ook bij de gemeentebesturen die als inrichtende macht rekening dienen te houden met beide voorschriften. De toezichthoudende overheden controleerden immers uiterst zorgvuldig de naleving van de taalkennisvoorwaarden voor de vaste benoemingen en de aanstellingen van doorlopende duur die in feite als contracten van onbepaalde duur kunnen worden beschouwd. Een tijdelijke aanstelling van doorlopende duur is bovendien een voorwaarde voor vaste benoeming.

Rekening houdend met deze bijzondere aanstellingsvoorwaarden en gezien de algemene penurie in het onderwijs en het rechtsbeginsel van de “continuïteit van de openbare dienst” aanvaardde het departement Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap de subsidiëring van tijdelijke aanstellingen voor een bepaalde duur, ook als het Selorattest niet vóór de indiensttreding kon worden voorgelegd. Aanstellingsbeslissingen van gemeentebesturen die door de toezichthoudende overheden werden geschorst en/of vernietigd, werden dan ook meestal omgezet in een tijdelijke aanstelling

voor bepaalde duur. De Vlaamse minister van Onderwijs verantwoordde dit als volgt: 'Bovendien speelde de bezorgdheid dat een ongenuanceerde toepassing van de taalwetten ertoe zou leiden dat het departement Onderwijs elke subsidiëring zou moeten stopzetten. Het gevolg zou zijn dat de verplichting opgelegd in artikel 7, paragraaf 3B, van de wet van 2 augustus 1963 om Franstalig basisonderwijs in te richten, *de facto* niet meer nageleefd zou kunnen worden[2]. Het stopzetten van elke subsidiëring zou in ieder geval de betrokken gemeentebesturen niet ontslaan van de verplichting om faciliteitenonderwijs in te richten, aangezien dit uitdrukkelijk door de federale wetgever wordt voorzien. Het voortbestaan en de degelijke werking van deze scholen zou in ieder geval wel ernstig in het gedrang kunnen komen. De basisbeginselen van de openbare diensten mogen hierbij zeker niet worden opzijgeschoven. Zo mag het principe van de continuïteit van de openbare dienst niet zomaar worden veronachtzaamd.

De systematische controle en daaruit voortvloeiende schorsings- en vernietigingsbeslissingen leidden uiteindelijk tot het indienen van drie nieuwe verzoekschriften bij de Raad van State. Een eerste verzoekschrift tot nietigverklaring werd op 17 juli 2000 ingediend door een gemeentebestuur van een randgemeente. Aanleiding vormde de vernietigingsbeslissing van de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden van 17 mei 2000. Deze betrof de gemeenteraadsbeslissing van 16 december 1999 waarbij drie leerkrachten verbonden aan een Franstalige gemeenteschool in vast verband werden aangesteld.

Een ander verzoekschrift - ingediend door hetzelfde gemeentebestuur - had als voorwerp de vernietigingsbeslissing van 4 mei 2001 die de gouverneur van de provincie Vlaams-Brabant trof naar aanleiding van de gemeenteraadsbeslissing van 21 december 2000 waarbij twee andere onderwijzers in vast verband werden benoemd ten behoeve van dezelfde school.

Ten slotte diende ook een ander gemeentebestuur op 9 augustus 2002 een vordering in naar aanleiding van de vernietigingsbeslissing die de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden op 11 juni 2002 nam in het kader van het administratief toezicht op de gemeenteraadsbeslissing van 29 januari 2002 die de benoeming in vast verband regelde voor een onderwijzeres bij de Franstalige gemeenteschool.

De Raad van State achtte het aangewezen om naar aanleiding van deze dossiers een prejudiciële vraag te stellen aan het Grondwettelijk Hof (zie Raad van State, arresten nrs. 140.803, 140.804 en 140.805, 17 februari 2005). Het Grondwettelijk Hof beantwoordde deze prejudiciële vragen in het arrest 65/2006 van 5 mei 2006.

2. Vraag om uitleg van de heer Kris van Dijck tot de heer Frank Vandenbroucke over het arrest van 3 mei 2006 van het Arbitragehof over de vereisten voor de kennis van het Nederlands om benoemd te worden in de Franstalige gemeentelijke basisscholen in de faciliteitengemeenten in de Vlaamse Rand, *Hand.* Vl. Parl. 2004-09, 18 mei 2006, nr. C255-OND27.

Deze dossiers waren echter nog hangende bij de Raad van State op het ogenblik dat er een aantal nieuwe aanstellingsbeslissingen op de dienst van de adjunct van de gouverneur binnenkwamen. Het betrof tijdelijke aanstellingen van doorlopende duur in de Franstalige basisschool van twee randgemeenten (gemeenteraadsbeslissingen van 4 juni 2006 en gemeenteraadsbeslissingen van 29 juni 2006).

Zoals hierboven vermeld, had het Grondwettelijk Hof de prejudiciële vraag ondertussen wel al beantwoord. Het arrest 65/2006 van 5 mei 2006 brengt zekerheid over de grondwettigheid van het cumulatief toepassen van én de onderwijstaalwet én de bestuurstaalwet. Maar het Hof stelt eveneens een schending vast van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet doordat artikel 53 van de bestuurstaalwetgeving lacuneus is. Deze vaststelling is vooral belangrijk voor kandidaten die wél in het bezit zijn van een attest van de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap maar niet beschikken over een Selorattest. In afwachting van de uitspraak ten gronde door de Raad van State kwam men zo terecht in een situatie van juridische onzekerheid waarin de vraag restte of deze kandidaten dienen te wachten tot de federale wetgever het kwestieuze artikel aanpast alvorens ze kunnen genieten van de gunstige gevolgen van de prejudiciële uitspraak. Het standpunt inzake administratief toezicht bleef daarom op vraag van de voogdijminister ongewijzigd.

De gemeenteraadsbeslissingen van de ene randgemeente betroffen zowel kandidaten met als zonder attest van de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap. Geen enkele kandidaat kon echter een Selorattest voorleggen. De adjunct van de gouverneur schorste deze beslissingen op 30 november 2006. Op 19 april 2007 vernietigde de bevoegde Vlaamse minister de aanstellingen van de kandidaten die geen enkel taalattest konden voorleggen. De aanstellingsbeslissingen van de kandidaten die het attest van de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap konden voorleggen kregen wèl uitvoering omdat de Raad van State inmiddels bij arrest nr. 167.109 van 25 januari 2007 een voor hen gunstige uitspraak velde. Betrokkenen werden nadien door een nieuwe gemeenteraadsbeslissing die dateert van

26 februari 2008 definitief in hun ambt benoemd. De beleidslijnen inzake administratief toezicht werden uiteraard aangepast aan de uitspraak van de Raad van State.

De gemeenteraadsbeslissingen van de andere randgemeente betroffen allen kandidaten die in het bezit waren van een attest grondige kennis Nederlands uitgereikt door de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap. Deze beslissingen werden door de adjunct van de gouverneur geschorst op 22 augustus 2006 en al vernietigd door de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur op 27 oktober 2006 omdat het Selorattest ontbrak. Maar na de einduitspraak van de Raad van State in het hogervermelde dossier werden de betrokkenen alsnog door een nieuwe gemeenteraadsbeslissing van 26 april 2007 benoemd, ditmaal in vast verband.

Het Grondwettelijk Hof weet de vastgestelde discriminatie aan een lacune in het artikel 53 van de bestuurstaalwet. Dit artikel bevat immers geen bepaling die toelaat het niveau van de taalkennis aan te passen aan de aard van de functie die wordt uitgeoefend door betrokkenen, noch vrijstellingsmodaliteiten voor kandidaten in het bezit van een attest afgeleverd door de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap. Bijgevolg kan alleen de wetgever de discriminatoire situatie oplossen. Het is dus momenteel afwachten op welke wijze de bevoegde wetgever, *in casu* de federale wetgever, het wetsartikel in overeenstemming zal brengen met de grondwet.

Ondanks de belangrijke uitspraken die in de loop van deze overzichtsperiode door twee van de hoogste rechtscolleges van ons land werden geveld, blijven er toch nog een aantal vragen open. Zo blijkt uit de praktijk dat sommige Franstalige kandidaten die zich wensen in te schrijven voor een taalexamen 'grondige kennis van het Nederlands' bij de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap, d.w.z. binnen de context van de onderwijstaalwet, met nog andere hindernissen worden geconfronteerd. Meestal gebeurt de inschrijving probleemloos. Maar sommige kandidaten raken niet of moeilijk ingeschreven omdat er onduidelijkheid bestaat over het niveau en het daarmee overeenstemmende taalexamen. Probleemgevallen zijn o.a. de kinderverzorgsters en de bijzondere leermeesters zoals leerkrachten lichamelijke opvoeding of leerkrachten godsdienst of niet-confessionele zedenleer. Het valt te betreuren dat door onduidelijke voorschriften bereidwillige kandidaten gehinderd worden in hun streven zich te voegen naar de wettelijke voorschriften terzake.

COLOFON

Foto:
p. 16 : **kozumel**
p. 32 : **Fred Dhennin**
p. 37 : **François Grimonprez**

Vormgeving :
Blue Tattoo

Drukwerk :
GAM

Verantwoordelijke uitgever:
Valérie Flohimont,
Provincieplein 1 – 3010 Leuven
T. +32 (0)16 / 26 70 94
adjunct-gouverneur@vlaamsbrabant.be
www.adjunctvandegouverneur.be

DIENST VAN DE ADJUNCT
VAN DE GOUVERNEUR